

ОСНОВНІ ФОРМИ МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ МОЗГОВОГО

Метою статті є аналіз основних форм музичної творчості Миколи Мозгового як яскравого представника української естради другої половини ХХ століття. **Методологія** дослідження побудована на міждисциплінарному підході, який дав змогу використати науковий інструментарій історії культури та мистецтв, культурології, музикознавства. Застосовано низку наукових методів: порівняння - для розкриття особливостей творчості М. Мозгового, аналізу - для визначення основних форм музичної творчості композитора, історичний - з метою простежити музичну еволюцію митця. **Науковою новизною** статті є розкриття постаті українського композитора Миколи Мозгового як втілення трьох основних тенденцій української естради ХХ - початку ХХІ століття. **Висновки.** Микола Мозговий своєю творчістю охопив три етапи розвитку української естради другої половини ХХ - початку ХХІ століття. З 1970-х до 2000-х років він брав активну участь у розвитку вітчизняної естрадної пісні. За свій довгий творчий шлях композитор втілює три основні форми української естради, які знайшли своє відображення у творчості вокально-інструментальних колективів, соло-виконавство та авторській пісні. Перша форма була втілена М. Мозговим на початку його кар'єри в таких відомих вокально-інструментальних ансамблях, як «Беркут», «Мальви», «Чарівні гітари». Друга реалізована в період роботи композитора в «Укрконцерті». Останньою формою його музичної діяльності була авторська пісня. Зокрема, до його творів належать такі пісні, як «Моя перша любов», «Материнська любов» та легендарний гімн українському Прикарпаттю «Край, мій рідний край».

Ключові слова: українська естрада, авторська пісня, вокально-інструментальний ансамбль, Микола Мозговий.

Стрига Аліса Вікторівна, магістрантка Київської муніципальної академії естрадного і циркового мистецтв

Основные формы музыкального творчества Николая Мозгового

Целью статьи является анализ основных форм музыкального творчества Николая Мозгового как яркого представителя украинской эстрады второй половины ХХ века. **Методология** исследования построена на междисциплинарном подходе, который позволил использовать научный инструментальный истории культуры и искусств, культурологии, музыковедения. Применен ряд научных методов: сравнение - для раскрытия особенностей творчества Н. Мозгового, анализа - для определения основных форм музыкального творчества композитора, исторический - с целью проследить музыкальную эволюцию художника. **Научной новизной** статьи является раскрытие личности украинского композитора Николая Мозгового как воплощение трех основных тенденций украинской эстрады ХХ - начала ХХІ века. **Выводы.** Николай Мозговой своим творчеством охватил три этапа развития украинской эстрады второй половины ХХ - начала ХХІ века. С 1970-х до 2000-х годов он принимал активное участие в развитии отечественной эстрадной песни. За свой долгий творческий путь композитор воплотил три основные формы украинской эстрады, которые нашли свое отражение в творчестве вокально-инструментальных коллективов, соло-исполнении и авторской песне. Первая форма была воплощена М. Мозговым в начале его карьеры в таких известных вокально-инструментальных ансамблях, как «Беркут», «Мальвы», «Волшебные гитары». Вторая была реализована в период работы композитора в «Укрконцерте». Последней формой его музыкальной деятельности была авторская песня. В частности, к его произведениям относятся такие песни, как «Моя первая любовь», «Материнская любовь» и легендарный гимн украинскому Прикарпатья «Край, мой родной край».

Ключевые слова: украинская эстрада, авторская песня, вокально-инструментальный ансамбль, Николай Мозговой.

Stryha Alisa, student of master's degree program Kyiv Municipal Academy of Variety and Circus Arts

The main forms of music creativity of Mykola Mozhovyi

The purpose of research. The purpose of the article is to analyse the main forms of music creativity of Mykola Mozhovyi as the bright figure of the Ukrainian variety art of the second half of the twentieth century. **Methodology.** The research methodology is based on the interdisciplinary approach that has allowed the author to use of the knowledge of cultural history, musicology and art history. The following scientific methods were applied: the comparison (to reveal the peculiarities of M. Mozhovyi's creativity), the method of analysis (to determine the main forms of the composer's musical creativity), the historical method (to trace the musical evolution of the artist). **Scientific Novelty.** The scientific novelty of the research lies in displaying the personality of Mykola Mozhovyi, a Ukrainian composer as an embodiment of the three main trends of the Ukrainian variety art of the 20th - early 21st centuries. **Conclusions.**

Mykola Mozhovyi's creativity includes the three stages of the development of Ukrainian variety art of the second half of the 20th - the beginning of the 21st century. From the 1970s up to the 2000s he took an active part in the development of a national pop song. During his long creative work, the composer embodied three main forms of Ukrainian variety art – a vocal and instrumental collective, solo performance and author song. The first form was embodied by M. Mozhovyi at the beginning of his career in such famous vocal-instrumental ensembles as «Berkut», «Malva» and «Magic guitars». The second one was realized in the period of the composer's work at «Ukrcontsert». The last form of his musical activity was author song. Such popular songs as «My first love», «Mother's love» and the legendary anthem to the Ukrainian Carpathians «The land, my native land» belong to him.

Keywords: Ukrainian variety art, author song, vocal-instrumental ensemble, Mykola Mozgovyi.

У сучасних умовах в українському суспільстві порушуються питання збереження та відновлення національної пам'яті в сфері культурної спадщини. Дедалі частіше трапляються посилення на надбання минулого та на здобутки корифеїв театру, образотворчого мистецтва, літератури та естради. У стародавній Греції словом «корифей» позначали керівника й заспівувача хору. У сучасній українській мові цей термін означає провідний, видатний діяч науки, мистецтва тощо. Однак у більшості випадків цей термін вживається в контексті театру або естради. Корифеями української естради є С. Ротару, В. Зінкевич, Н. Яремчук, В. Івасюк, Д. Гнатюк, До них також належить постать Миколи Петровича Мозгового.

Питання розвитку української музики присвячені праці таких вітчизняних дослідників, як А. Конніков [4], О. Рудницька [9]. Розвиток української естради другої половини ХХ століття знайшов своє відображення в наукових розвідках О. Грачової [2], Ю. Драбчук [3], М. Барановської [1], а також безпосередньо в дисертаційному дослідженні на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства самого Миколи Мозгового на тему «Тенденції становлення й розвитку української естрадної пісні» [5]. Проблема творчої музичної еволюції Миколи Мозгового є об'єктом дослідження таких науковців, як Мозгова О. М. [7], А. Муха [8] та ін. Незважаючи на великий масив інформації про Миколу Мозгового в міжнародній мережі Internet, пресі та медіа-просторі, аналіз його основних форм діяльності потребує ґрунтовнішого дослідження.

Мета статті – проаналізувати основні форми музичної творчості Миколи Мозгового як яскравого представника української естради другої половини ХХ століття.

У другій половині ХХ століття українська естрада пройшла декілька етапів свого розвитку, а саме:

1. Естрадна пісня 1950-1960 років – етап формування української естрадної пісні як жанру. Хрущовська «відлига» сприяла розквіту нової національної музики в радянських республіках, які були насичені ностальгією, романтизмом та свободою. В Україні цей період позначений творчістю відомих українських композиторів – О. Білаша, В. Верменича, Г. Майбороди, П. Майбороди, С. Сабаша, І. Шамо, які писали пісні на вірші класиків української поезії ХХ століття А. Малишка, Б. Олійника, Д. Павличка, М. Сингаївського, В. Сосюри, М. Ткача та ін. Пісні цього періоду характеризувалися мелодійністю, ліричністю, фольклорною стилістикою та національним характером. До шлягерів цього періоду належать «Пісня про рушник», «Два кольори», «Марічка», «На долині туман», «Очі волошкові», «Ясени», «Чорнобривці» та багато інших.

2. Естрадна пісня 1970-х – першої половини 1980-х років – етап розквіту української естрадної пісні. М. Мозговий відмічає у своєму дисертаційному дослідженні, що цей період характеризується появою професійних та аматорських вокально-інструментальних ансамблів. Особливе місце серед яких посідає ВІА «Смерічка» та творчість В. Івасюка, адже завдяки їм українська естрадна пісня виходить за межі української радянської республіки. У цей період також існували такі колективи, як «Мрія», «Червона рута», «Кобза», «Ватра», «Водограй» та ін. Окрім таких колективів, на естраді з'являються професійні джазові оркестри, які виконували інструментальні композиції, попури на мотиви українських народних пісень та шлягерів української естради. Зокрема, в 1970-х роках діяли такі оркестри, як «Дніпро», «Зелений вогник», оркестр Київського державного цирку та оркестр Українського радіо та телебачення.

Також розвивалась авторська пісня, на українській естраді з'являється бардівська пісня. Один із найвідоміших представників цього напрямку – А. Горчинський – був відомий у шістдесяті роки як автор музики до пісні «Червона троянда» в стилі танго, також вирізнялася творчість тріо «Мареничі», яке синтезувало в своєму музичному стилі традиції української народної пісні, романсу, авторської пісні та зразком камерного виконавства лірики.

3. Друга половина 1980-х років – 2000 рік – етап трансформації української естради на засадах розвитку шоу-бізнесу. Цей етап припадає на часи так званої «перебудови» та падіння залізної завіси в українському суспільстві. З'являються такі рок-гурти, як «Гроно» з фронт-лідером Тарасом Петри-

ненком, який на початку 1990-х років написав легендарну композицію «Україна». У 1986 році за ініціативи цього гурту відбувся перший ро-к-фестиваль у місті Каховка, що в подальшому трансформується в міжнародний фестиваль «Таврійські ігри». Також розпочинає свою діяльність у 1987 році легендарний рок-гурт, який і досі залишається популярним – «Воплі Відоплясова», або «ВВ», на чолі з відомим шоуменом, громадським діячем та продюсером Олегом Скрипкою. У 1990-х формується окремий пласт естрадної музики нової генерації, діячі якого об'єдналися навколо «Території А». З'являється «Океан Ельзи», який нині відомий на весь світ [5, 6-9].

Окреме місце серед корифеїв посідає Микола Мозговий, творчість якого була втіленням трьох основних форм української естради другої половини ХХ століття – творчості вокально-інструментальних колективів, сольного виконавства та авторської пісні.

Відомий український композитор, співак Микола Петрович Мозговий народився 1 вересня 1947 року в невеликому селі Сарнів на Хмельниччині (нині Хмельницька область). Закінчив Чернівецьке музичне училище імені Сидора Воробкевича. Однак незважаючи на захоплення музикою, обрав професію юриста та вступив до Харківського юридичного інституту у 1969 році. Паралельно з 1971 року починає відвідувати заняття в Республіканській студії естрадно-циркового мистецтва в Києві. У 1973 році М. Мозговий успішно закінчує навчання та поринає у світ творчості, яка втілить у собі різносторонні таланти композитора.

На початку своєї кар'єри М. Мозговий починає працювати в різноманітних вокально-інструментальних ансамблях, зокрема: ВІА «Беркут», ВІА «Чарівні гітари», ВІА «Мальви» та ін. Варто звернути увагу, що найдовше Микола Мозговий працював у івано-франківському ВІА «Беркут». З 1974 по 1977 рік він очолював його як художній керівник. За період його роботи колектив здобув велику популярність в Україні завдяки сучасним обробкам таких відомих українських народних пісень, як «Ой чорна, я си чорна» та «Гуси-гусоньки». Саме в цей період він реалізував себе в організаційній роботі в музичних колективах та накопичив досвід роботи в команді. До кінця 1970-х років М. Мозговий продовжував працювати в різних колективах, співаючи патріотичні радянські пісні, однак вже тоді починає писати музику. Паралельно працює в «Укрконцерті», де сам виконує твори українських композиторів та свої власні.

Переломним моментом у його житті був 1979 рік. Саме тоді відома українська співачка, колишня солістка вокально-інструментального ансамблю «Смерічка», Софія Ротару виконує його пісню «Край, мій рідний край», яка була їхньою першою спільною роботою. До речі, вперше пісню «Край, мій рідний край» виконував ВІА «Кобза» під назвою «Моєї землі», однак вона не привернула великої уваги аудиторії. Згадуючи історію створення музичної візитівки композитора, його дружина Віолетта Борисівна розповідала, що пісня виникла спонтанно. Зокрема, перший куплет пісні «Край, мій рідний край» народився, коли М. Мозговий поранив ногу під час відпочинку на річці у батьків у Чернівецькій області.

Там, де гори й полонини,
Де стрімкі потоки й ріки,
Де смерічок, ген, розмай,
Ллється пісня на просторі,
Вільна, сильна, наче море,
Про мій милий рідний край.

У 1980-х роках М. Мозговий продовжує свою композиторську діяльність. У співавторстві з Ю. Рибчинським пише популярні хіти, такі як «Минає день, минає ніч», «Знов я у гори іду», «Вперше». Останні набули популярності у виконанні Назарія Яремчука. Разом з українським поетом М. Кликовкою створив шедевр української лірики «Любов останньою ніколи не буває», яка отримала свою відродження у 2017 році у виконанні співака Олександра Пономарьова.

Пробач за сльози, що пекучими були,
Коли за чварами нас доля обминала,
Пробач за весни, що для тебе не цвіли,
І не карай за те, що боляче кохала.
Веди мене через життя, як через храм,
Де пам'ять молодість закоханим вертає.
Не знаю хто, але так праведно сказав:
“Любов останньою ніколи не буває” [7].

Також М. Мозговий працював з багатьма українськими поетами – В. Герасимовим, М. Ткачем, В. Крищенком, В. Кудрявцевим, О. Коржем у результаті чого світ з'являються ряд яскравих

пісень, які стали в подальшому зразками музичної лірики: «Зачаруй нас, любов», «На щастя, на долю», «Серце скрипки», «Горянка», «Матіола», «Дивна ніч», «Троянда ружа» тощо [7].

Авторська пісня у творчості М. Мозгового складає значний доробок у його музичній творчості. Митець писав спонтанно, керуючись миттєвим натхненням та незабутніми моментами життя. Його твори вирізняються високим рівнем складності виконання, мелодійністю, ліризмом, національним характером та елементами музичних традицій 50-60 років, а саме стилів танго та романсу. Він є автором слів та музики багатьох пісень, серед яких вищезгаданий «Мій рідний край», «Моя перша любов», «Ти не дзвони», «Прут ріка» та «Материнська любов». Остання вирізняється глибоким психологізмом та наповнена вдячністю до матері:

Твоя любов дає мені наснагу,
Твоя любов веде в незнаний світ,
Так будь вовік, благословенна мамо,
Твоя любов навчила нас любити!

На початку 1990-х років його авторські імпровізації у виконанні власних пісень розкривали нові тенденції в українській естраді, яка звільнилася від жорсткої радянської цензури. Зокрема, старі пісні набули нового звучання. Наприклад, пісня «Минає день, минає ніч» отримала звучання в стилі рок. Цей період характеризується відходом М. Мозгового від великої сцени як автора й виконавця, він починає активно провадити громадську діяльність [8].

М. Мозговий стає організатором та продюсером різноманітних міжнародних творчих конкурсів. Наприклад, він був фундатором фестивалю імені Володимира Івасюка в Чернівцях, фестивалю «Море друзів» у Ялті, які допомагали відкривати нових зірок, та телевізійного проекту «Пісня буде поміж нас». Працює завідувачем кафедри теорії та методики постановки голосу в Національному педагогічному університеті імені М. Драгоманова, де ділиться своїм досвідом зі студентами.

З 2005 року – генеральний директор Національного палацу мистецтв «Україна». Восени 2017 року за сприяння його дочки до сімдесятиріччя композитора було відкрито пам'ятник, який розташований біля службового входу.

Науковою новизною статті є розкриття постаті українського композитора Миколи Мозгового як втілення трьох основних тенденцій української естради ХХ – початку ХХІ століття – творчості вокально-інструментальних ансамблів, соло виконавства та авторської пісні.

Висновки. Микола Мозговий своєю творчістю охопив три етапи розвитку української естради другої половини ХХ – початку ХХІ століття. З 1970-х до 2000-х років він брав активну участь у розвитку вітчизняної естрадної пісні. За свій довгий творчий шлях композитор втілює три основні форми української естради, які знайшли своє відображення у творчості вокально-інструментальних колективів, соло-виконавств та авторській пісні. Перша форма була втілена М. Мозговим на початку його кар'єри в таких відомих вокально-інструментальних ансамблях, як «Беркут», «Мальви», «Чарівні гітари». Друга реалізована в період роботи композитора в «Укрконцерті». Останньою формою його музичної діяльності була авторська пісня. Зокрема, до його творів належать такі пісні, як «Моя перша любов», «Материнська любов» та легендарний гімн українському Прикарпаттю «Край, мій рідний край».

Література

1. Барановська М.С. Естрадно-вокальна музика в Україні кінця ХХ – початку ХХІ ст.: тенденції розвитку. *Вісник КНУКіМ*. 2013. Вип. 8. С. 5-11.
2. Грачова О.О. Українське естрадне виконавство другої половини ХХ століття (тенденції розвитку). *Вісник КНУКіМ*. 2011. Вип. 4 (25). С. 17-23.
3. Драбчук Ю. П. Українська пісенна естрада 70-80-х років. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Філософія, культурологія, соціологія. 2014. Вип.7. С. 69-72.
4. Конников А. Мир эстрады. Москва, 1980.
5. Мозговий М. П. Тенденції становлення й розвитку української естрадної пісні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.01 «Теорія та історія культури». Київ. 2007. 24 с.
6. Мозговий М. П. Особливості українського шлягеру в контексті розвитку української естради. *Вісник ХДАДМ*. 2008. № 10. С. 72-79.
7. Мозгова О. М. Творчість Миколи Мозгового як явище української масової музичної культури. Дисертація на здобуття наукового ступеня канд. мистецтвознавства 26.00.01 «Теорія та історія культури». Київ. 2013.
8. Муха А. Композитори України та української діаспори. Київ, 2004.
9. Рудницька О. П. Українське мистецтво у полікультурному просторі: Навч. посіб. Київ, 2000. 208 с.
10. Холопова В. Н. Формы музыкальных призывов. СПб.: Лань, 2001. 496 с.

References

1. Baranovska, M. S. (2013). Variety and Vocal Music in Ukraine in the Late XX - Early XXI Century: Trends of Development, Visnyk KNUKiM, 8, 5-11 [in Ukrainian].
2. Grachev, O. O. (2011). Ukrainian pop performance of the second half of the twentieth century (trends of development). Visnyk KNUKiM, 4 (25). 17-23 [in Ukrainian].
3. Drabchuk, Yu. P. (2014). Ukrainian Singing Variety of the 70's and 80's. Visnyk Mariupolskogo Derzhynoho Universytety. Seria: Philosophia, Culturologia, Sociologia, 7, 69-72 [in Ukrainian].
4. Konnikov, A. (1980). World of Variety. Moscow [in Russian].
5. Mozhovyi, M. P. (2007). Trends in the Formation and Development of the Ukrainian Variety. Extended abstract of the candidate thesis. Kyiv [in Ukrainian].
6. Mozhovyi, M. P. (2008). Particularities of the Ukrainian Hit in the Context of the Development of the Ukrainian Variety. Visnyk KhDADM, 10, 72-79 [in Ukrainian].
7. Mozhova, O. M. (2013). Creativity of Mykola Mozgovyj as a Phenomenon of Ukrainian Mass Music Culture. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
8. Mukha, A. (2004). Composers of Ukraine and the Ukrainian Diaspora. Kyiv [in Ukrainian].
9. Rudnitskaya, O. P. (2000). Ukrainian Art in the Multicultural Space. Kyiv [in Ukrainian].
10. Kholopova, V. N. (2001). Forms of Musical Works. SPb.: Lan [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 26.08.2018 р.

УДК 075.2(477):005.591.6

Таран Василь Анатолійович
магістрант кафедри звукорежисури
Київського національного університету
культури і мистецтв
ORCID 0000-0002-2655-0954
taranvasyl@gmail.com

ІННОВАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНСЬКОГО ТЕЛЕМОВЛЕННЯ

Мета дослідження. Дослідити інновації українського телемовлення на сучасному етапі як каналу комунікації та окреслити перспективи розвитку інтернетизації телевізійного контенту та його інтерактивність. **Методологія** дослідження полягає в застосуванні історико-логічних методів та підходів щодо аналізу контенту українського телебачення, а також комунікативний, порівняльний і прогностичний аналіз побудови моделей функціонування телебачення. **Наукова новизна** полягає у проведеному аналізі медійних платформ та сучасних технологій, які використовуються на ТВ та інтернет-телебаченні. Досліджено розвиток класичного телебачення та ретрансляції сучасного телевізійного контенту. **Висновок.** Отже, проаналізовані вище тенденції та перспективи майбутнього телебачення, дають підстави стверджувати, що телебачення як засіб масової комунікації не втратить своєї актуальності, а просто зазнає докорінних змін у своїй структурі, та інтегрується у новій формі, зумовлені науково-технічними потребами часу.

Ключові слова: телемовлення, інтернет-телебачення, ЗМІ, контент, інтеграція, медіа, масова комунікація.

Таран Василь Анатолійович, магістрант кафедри звукорежисури Київського національного університету культури і мистецтв

Инновации будущего украинского телевидения

Цель исследования. Исследовать инновации украинского телевидения на современном этапе как канала коммуникации и определить перспективы развития интернетизации телевизионного контента и его интерактивность. **Методология** исследования заключается в применении историко-логических методов и подходов к анализу контента украинского телевидения, а также комунікативный, сравнительный и прогностический анализ построения моделей функционирования телевидения. **Научная новизна** заключается в проведенном анализе медийных платформ и современных технологий, используемых на ТВ и интернет-телевидении. Исследовано развитие классического телевидения и ретрансляции современного телевизионного контента. **Вывод.** Итак, проанализированные выше тенденции и перспективы будущего телевидения, дают основания утверждать, что телевидение как средство массовой коммуникации не потеряет своей актуальности, а просто претерпевает коренные изменения в своей структуре, и интегрируется в новые формы, обусловленные научно-техническими потребностями времени.

Ключевые слова: телевидение, интернет-телевидение, СМИ, контент, интеграция, медіа, массовая коммуникация.